

Злоупотреби от страна на крал Джон причиниха бунт сред благородниците, които го заставиха да изпълни това признание на правата, както на благородниците, така и на обикновените англичани. Същото установява принципа, че никой, включително цар и законодател – не стои над закона.

МАГНА ХАРТА¹

Препамбюл:

(Ние,) ДЖОН, по Божия воля, крал на Англия, лорд на Ирландия, Дук на Нормандия и Ливитания и конт на Анжу, приветстваме архиепископа, епископите, абатите, графовете, бароните, съдиите, лесничейте, шерифите², управителите, икономите и всички пристави и верните си поданици³! Знайте, че, имайки уважение към Господа и за спасението на нашата душа и на душите на всички наши предшественици и наследници, и в чест на Бога и заради напредъка на светата му Църква и за по-добрата уредба на Нашето кралство и в съгласие със съветите на нашите многоуважаеми отци, Стивън, архиепископ в Кентърбъри, примат на цяла Англия и кардинал на свещената Римска църква, Хенри архиепископ на Дъблин, Уилям, епископ на Лондон, Пийтър, епископ на Уинчестър, Джосълин, епископ на Бат и Гластънбъри, Хю, епископ на Линкълн, Уолтър, епископ на Уорчестър, Уилям, епископ на Ковънтри, Бенедикт, епископ на Рочестър, на мастър Пандълф, поддякон и член на двора на нашия господар, Папата, на брат Еймърик (глава на Темплиерите в Англия) и на знатните мъже Уилям Маршал, граф на Пемброук, Уилям, граф на Солсбъри, Уилям, граф на Аръндел, Алън от Галъуей, началник на шотландските стражари, Уорън Фиц Джерълд, Пийтър Фиц Хърбърт, Хюбърт от Бърг, управител на замъка Поату, Хю от Невил, Матю Фиц Хърбърт, Томъс Басет, Алан Басет, Филип Добини, Робърт от Ройсли, Джон Мариал, Джон Фиц Хю и други верни поданици:

I.⁴ НА ПЪРВО МЯСТО, НИЕ ОТДАВАМЕ ДЪЛЖИМОТО НА БОГА и затова чрез тази Наша настояща Харта утвърждаваме за Нас и Нашите наследници завинаги, че Английската църква ще бъде свободна и ще има всичките си права неприкосновени и всичките си свободи – ненакърнени. Че нашето искрено желание е това да бъде съблюдавано, е видно от факта, че Ние, по Наша собствена воля и преди настоящата разпра между Нас и Нашите барони, дадохме и утвърдихме с харта свободата на изборите в Църквата – едно право, за което се смята, че е от най-голяма необходимост и важност за нея - и за това постигнахме утвърждаване и ратификация и от нашия господар, папа Иннокентий III. Самите Ние ще съблюдаваме тази свобода и Нашата воля е това да е съблюдавано добросъвестно от Нашите наследници завинаги.

НА ВСИЧКИ СВОБОДНИ МЪЖЕ В НАШЕТО КРАЛСТВО, от Нас и от Нашите наследниците ни завинаги, Ние даваме всички гарантирани свободи, записани по-долу, които да бъдат притежавани и държани от тях и наследниците им, от Нас и Нашите наследници, завинаги:

II. Ако някой от Нашите графове и барони, или други, които ползват кралска земя срещу военна служба, загуби живота си и към момента на смъртта му негов наследник е пълнолетен и дължи откуп⁵, същият ще получи наследството си съобразно скълата на обезщетенията, останала от стари времена, т.е. наследникът или наследниците за цялото графство - £100; за наследника или наследниците на цялото имение на барон - £100; за наследника или наследниците на рицар 100 шилинга най-много, и, който дължи по-малко, да даде по-малко, съгласно старите обичаи за наследствените такси.

III. Ако обаче наследникът на един от гореспоменатите е непълнолетен и под опекунство, нека получи наследството си без да плаща откуп и без утежнение, когато стане пълнолетен.

IV. Попечителят на земята на наследника на един от гореспоменатите, който е непълнолетен, може да взема от земята само умерено продукти и обичайните налози и феодални повинности и това без разрушаване или нанасяне на щети на хора или имущество. И ако Ние сме дали попечителството на такива земи на шерифа или на друг отговорен пред Нас за приходите от нея и той е причинил разруха или щети, Ние ще изискаме обезщетение от него и земята ще му бъде отнета и дадена на двама достойни⁶ и разсъдливи мъже срещу тези средства, като те ще бъдат отговорни за приходите пред Нас или пред който Ние назначим. А ако сме дали или продали попечителството на такава земя на някой и той е причинил разруха и щети, той ще загуби попечителството си и то ще бъде прехвърлено на двама достойни и разсъдливи мъже от това владение, които ще бъдат отговорни по описания начин.

V. Попечителят, докато държи попечителството си над земята, ще поддържа къщите, парковете, рибарниците, водоемите, мелниците и другите неща, прилежащи към земята, от приходите, които тя носи. Той ще възстанови на наследника при неговото пълнолетие всичката земя, запасена със сечива и каруци така, както изисква стопанският сезон, и с обичайното количество от онова, което земята произвежда.

VI. Наследниците могат да бъдат женени, но не и за някой от по-нисша обществена класа. Преди да се състои бракът, най-близкият кръвен роднина следва да бъде уведомен.

VII. Вдовицата, след смъртта на съпруга си, ще получи незабавно и без затруднения своя дял от брака и наследството си. Тя няма да заплаща нищо за своята част, за наследството от съпруга си и за наследяването на това, което са притежавали съвместно преди той да почине. Тя може да остане в къщата на съпруга си 40 дена след смъртта му, в което време ще ѝ бъде предадена собствеността.

VIII. Някоя вдовица не може да бъде заставена да се ожени, докато тя предпочита да живее без съпруг, при условието и тя да даде гаранция да не се жени без кралското благоволение, ако тя държи кралски земи, или без съгласието на лорда, чиито земи държи.

IX. Нито ние, нито Нашите пристави могат да вземат или да отдават под наем която и да е земя заради дългове, ако движимият имот на длъжника е достатъчен за изплащането на дълга; нито пък може да се запорират неговите гаранции, щом той е в състояние да се справи със задължението си. Ако, поради липса на средства, той не може да си плати дълга, тогава гарантите ще отговарят за дълга; и нека вземат земите и наемите на длъжника, ако ги желаят, докато получат компенсация за дълга, който са изплатили, освен ако длъжникът не даде доказателство, че се е издължил на споменатите гаранции.

X. Ако някой, който е взел каквато и да е сума от евреите, малка или голяма, умре преди да е изплатил заема, дългът няма да набира лихва, докато наследникът е малолетен, независимо кой държи земите му. Ако такъв дълг попадне в ръцете на Короната, тя няма да вземе нищо освен първоначалната сума, посочена в договора.

XI. Ако някой длъжник на евреите умре, жена му ще получи дела си от наследството и няма да изплаща дълга. Ако някои от децата на починалия са малолетни, ще им бъде дадена грижа, съразмерна с владенията, държани от починалия. Дългът ще бъде изплащан от излишъка, като се заделя дължимото на феодала. По подобен начин ще се постъпва с дългове и към други, освен евреите.

XII. Нито рицарски налог⁷, нито васални плащания⁸ ще бъдат налагани в Нашето кралство, освен по всеобщо съгласие, с изключение на налога за Наша милост, за даването на рицарско звание на най-големия Ни син и, еднократно, за омъжването на най-голямата ни дъщеря; и за тези няма да бъдат изисквани повече от скромни по размер налози. По подобен начин ще се постъпва и с васалните плащания от Лондон.

XIII. Градът Лондон ще се радва на всички свои стародавни свободи и ще бъде освободен от мита, както по суша, така и по вода; освен това, Ние постановяваме всички други градове, селища, градчета и пристанища да ползват своите свободи и да бъдат освободени от мита.

XIV. И за достигането на всеобщо съгласие в кралството относно определението на васалните плащания (освен в трите споменати случая) или пък на рицарските налози, Ние ще накараме да бъдат призовани архиепископи, епископи, абати, графове и поедри барони поединично с писма от Нас; тези, които държат Наша земя, ще бъдат призовани всеобщо, чрез Нашите шерифи, пристави и други да дойдат на определена дата, в срок не по-малък от 40 дена, и на определено място. Във всички повиквателни писма Ние ще назовем причината за призоваването. И когато призовката е осъществена по този начин, работата ще започне на определения ден, с общото съгласие на присъстващите, дори ако не всички призовани са дошли.

XV. В бъдеще Ние няма да разрешаваме на никого да налага васални плащания на своите свободни мъже⁹, освен налога за самия себе си, за да направи най-големия си син рицар и, еднократно, за да омъжи най-голямата си дъщеря; като в тези три случая могат да се изискват само скромни по размер налози.

XVI. Никой няма да бъде принуждаван да служи повече, отколкото се полага като заплащане на рицарския налог, или за пълноправното владение¹⁰ на земя, отколкото следва да се очаква според възможностите за припечелване от самата нея.

XVII. Граждански иски¹¹ няма да достигат до Кралския съд, а ще бъдат разглеждани на определено място.

XVIII. Следствия по *novel disseisin*, *mort d'ancestor*, и *darrein presentment*¹² няма да бъдат разглеждани, освен в седалището на съответното графство и то по следния начин:

Ние, или, ако Ние отсъстваме от кралството, Нашият главен съдия, ще праща двама съдии във всяко графство четири пъти годишно, които, единствено с четирима от рицарите в графството, избрани от графството, ще провеждат насрочените заседания в съда на графството в деня и мястото на заседанието на този съд.

XIX. И ако решенията не могат бъдат взети в деня и мястото на съда на графството, нека тогава да останат толкова от рицарите и пълноправните собственици, които са присъствали в съда на този ден, колкото са необходими за ефективно отсъждане в зависимост от броя на делата.

XX. За малки нарушения свободните мъже да бъдат глобявани само в съответствие с големината на нарушението, а за тежко нарушение – по същия начин, но не толкова тежко, че да се отнемат средствата им за препитание. По същия начин, на търговеца трябва да му бъде оставяна стоката, а на селянина - сечивата, ако те попаднат под разпореждането Кралския съд. Тези глоби ще бъдат налагани само в съгласие с преценката, давана под клетва, на местните достойни мъже.

XXI. Графовете и бароните ще може да бъдат глобявани само от техните равни, и то в съответствие с тежестта на нарушението.

XXII. На ръкоположените свещенослужители¹³ глоби ще бъдат налагани в съответствие със същите принципи и според големината на техните светски имоти¹⁴ и без оглед на техния духовен ранг.

XXIII. Нито общини като цяло, нито отделни хора ще бъдат заставяни да строят мостове на реки, освен тези, които от стари времена са задължени по закон да вършат това.

XXIV. Никой шериф, управител, коронер¹⁵ или някакъв друг кралски сановник няма да има право да решава делата, които са под юрисдикцията на кралските съдии.

XXV. Всички графства и съставните им административни единици¹⁶ - с изключение на тези, които са собственост на Короната - ще запазят си наемите си, останали от стари времена, без допълнителни плащания.

XXVI. Ако феодал, който държи земи на Короната умре, и Нашият шериф или пристав покаже писмата Ни, ясно доказващи, че починалият е длъжник на Короната, ще бъде законно Нашият шериф или пристав да запорира и опише имуществото, намиращо се във владението, в размер на дълга, оценен от достойни мъже. Нищо няма да може да бъде премествано оттам, докато доказаният дълг не Ни бъде изцяло изплатен, а остатъкът ще бъде оставен на изпълнителите на завещанието на починалия, за да го изпълнят. Ако той няма дълг към Короната, всичкото движимо имущество следва да се счита собственост на починалия, освен разумни по размер дялове за издръжката на неговата жена и деца.

XXVII. При смъртта на свободен човек, който не е оставил завещание, движимото му имущество ще бъде разпределено от най-близките му родственици и приятели и под надзора на Църквата, като при това се удовлетворяват всички, на които починалият е дължал.

XXVIII. Никой дворецов управител или сановник не може да взема зърно или други провизии от когото и да било без да заплати на място, освен ако продавачът не се съгласи доброволно на отложено плащане.

XXIX. Никой дворецов управител не може да застави който и да е рицар да му заплаща, вместо да му извършва охранителна служба¹⁷, ако рицарят предпочита да служи, било лично, било чрез упълномощено от него друго годно за служба лице (когато рицарят не може поради уважителна причина да извършва службата лично). Освен това, ако рицарят бъде призван на военна служба, той ще бъде освободен от охранителна служба за съответното време.

XXX. Никой шериф, кралски пристав или който и да било друг не може да взема за превоз конете и каруците на който и да е свободен човек против неговата воля.

XXXI. Нито Ние, нито който и да било кралски пристав не може да взема дървен материал за Нашия замък¹⁸ против волята на собственика му.

XXXII. Ние няма да задържаме за повече от една година и един ден земята на онези, които са осъдени за престъпление, след което земята ще бъде връщана на съответния феодален господар.

XXXIII. Ще бъдат премахнати всички риболовни язове¹⁹ на Темза и Медуей и в цялата Англия, с изключение на морския бряг.

XXXIV. В бъдеще няма да се издава изпълнителен лист за никого във връзка с владението на земя, ако с това той може загуби правото, което свободните мъже имат, на процес в съдилището на собствения си феодал.

XXXV. Въвеждат се единни и общовалидни за цялото кралство мерки за вино, за ейл²⁰ и за зърно (Лондонската четвъртинка²¹). Да има също и единна ширина за плат (било то боядисан, натурален, или шампован), именно два лакътя²² между краищата. По подобен начин ще бъдат уеднаквени и тежестите на теглилките.

XXXVI. В бъдеще нищо няма да бъде заплащано или вземано за издаване на заповед за предприемане на действия по повод на жалба. Такава заповед следва да се издава безплатно и тя не може да бъде отказвана.

XXXVII. Ако някой Ни е подвластен, държейки кралска земя или имот, било чрез наемане или аренда, било срещу повинността да упражнява закона, и също така държи земята на някой друг срещу рицарска служба, Ние няма, по причина на това наемане, аренда или повинност, да взимаме под Наше настоятелство наследника или земята, която е владение на оня, другия, освен ако не се дължи рицарска служба като начин на

заплащане на самата аренда. Ние няма, въз основа на права, произтичащи от държането на някоя дребна кралска собственост срещу служба като паж, оръженосец и подобни, да поемаме настоятелство върху наследника или земята на друг лорд.

XXXVIII. В бъдеще, никой пристав няма да може да дава човек под съд въз основа на собственото си непотвърдено мнение и в отсъствие на надеждни свидетели, които да потвърдят достоверността на това мнение.

XXXIX. Никой свободен човек не може да бъде залавян и затварян, или да му бъдат отнемани правата или собствеността, или да бъде поставян извън закона или заточаван, или да му бъде отнето общественото положение. Нито пък Ние или някои изпратен от Нас ще употребява сила срещу него, освен ако не е отсъдено законно от неговите равностоящи или според местния закон.

XL. На никого няма да извършваме срещу заплащане, на никого няма да отказваме или да забавяме защитата на правата и въздаването на правосъдие.

XLI. Всички търговци ще могат безопасно и без страх да влизат и да напускат Англия, и ще могат да пребивават и да се придвижват из страната, както по земя, така и по вода, за нуждите на търговията си, без да им се налагат принудителни такси и според справедливите обичаи, останали от стари времена. Това обаче няма да важи по време на война за търговците от страна, която е във война с нас. Такива търговци, оказали се в страната Ни в момента на избухването на войната, ще бъдат задържани без увреда за тяхната личност или собственост, докато Ние или Нашият главен съдия не установим как се отнасят с нашите търговци в страната, с която воюваме. Ако нашите търговци са в безопасност, то и те самите ще бъдат в безопасност.

XLII. В бъдеще ще бъде законно за когото и да е било да напуска кралството Ни, запазвайки винаги верността си към Нас, и да се завръща, и това в безопасност и без страх, по земя и вода, освен за кратък период по време на война зарад общата полза за кралството Ни. Тази разпоредба няма да важи за затворниците или за тези, които са обявени извън закона съгласно местния закон, както и за поданиците на държава, с която сме във война, и за търговците, към които ще се отнасят, както бе определено по-горе.

XLIII. Ако някой, получил привилегията да държи земи във владения останали без господар²³ (като даденото като отличие имение Уалингфорд, Нотингън, Булон, Ланкастър или други владения, които са баронства) умре, неговият наследник няма да плаща допълнителен откуп или да дава друга служба на Нас в повече, отколкото би дал на барона, ако баронството беше още в негови ръце, а Ние ще държим земите по начина, по който баронът ги е държал.

XLIV. Хора, които живеят извън гори, вече няма да се явяват пред кралските горски съдебни власти при общи призовки, освен ако те самите не участват в съдебните процедури или пък не са гарантите на едно или повече лица, които носят съдебна отговорност заради горите.

XLV. Ние ще назначим за съдии, стражари, шерифи или пристави само такива, които познават закона на кралството и възнамеряват да го прилагат добре.

XLVI. Всички барони, които са основали абатства за които държат права от кралете на Англия или на които са били собственици още от стари времена, ще получават настоятелство, когато няма абат, в съответствие с произтичащите от тези техни права задължения.

XLVII. Всички гори, получили специален статут спрямо обикновената земя по време на Нашето управление, ще бъдат лишени от него и по подобен начин ще се действа по отношение на речните брегове, които са били обявени за територии с ограничен достъп.

XLVIII. Всички лоши практики, свързани с горите и развъдниците, лесничите, горските стражари, шерифите и техните служители, бреговете на реките и техните надзиратели, ще бъдат незабавно разследвани във всяко графство от дванадесет заклетни рицари от същото графство, избрани от достойните мъже от същото графство и до 40 дни след разследването тези практики ще бъдат окончателно и безвъзвратно преустановени; при условието обаче, че Ние или Нашият главен съдия, ако Ние сме извън Англия, ще бъдем уведомени първи.

XLIX. Незабавно ще върнем всички заложенници и харти за права [взети като залог], дадени Ни от англичани като гаранция за мир и вярна служба.

L. Ние ще отстраним от техните ведомствени райони роднините на Жерар от Атѐ²⁴, така че в бъдеще те да нямат ведомства в Англия, а именно - Енжелар от Сигон, Петър, Гай и Андрю от Шансо, Гай от Сигон, Жефри от Мартини с братята си, Филип, Марк с братята си и неговия племенник Жефри, и всички, които те са довели.

LI. Веднага щом мирът бъде възстановен, Ние ще изгоним от кралството всички чуждестранни рицари, стрелци, сержанти и

LII. Всеки, на когото Ние сме отнели земи, замъци, свободи или права без законна присъда от неговите равностоящи, те незабавно ще му бъдат възстановени; и ако това предизвика спор, тогава да бъде решено от двадесет и петте барона, споменати по-долу в клаузата за осигуряване на мира [§ LXI]. В случаите, в които на някой са били отнети тези неща без законната присъда на равнопоставените си от Нашия баща, крал Хенри, или от Нашия брат, крал Ричард, и които понастоящем се държат от Нас или от други, но с Нашата гаранция, Ние ще ползваме отсрочка в размер на обичайния срок, предвиждан за кръстоносците, освен за случаите, по които вече са заведени дела или започнати разследвания по Наша заповед още преди да вземем Кръста като кръстоносец. Веднага обаче, щом се завърнем от Кръстоносния поход, ще им въздадем незабавно пълна справедливост.

LIII. Ние ще получим допълнително същата отсрочка и по същия начин при раздаването на правосъдие, отнасящо се до приравняването на статута на горите до този на обикновените земи, включително и на горите, на които Нашият баща, Хенри, и брат Ни, Ричард, дадоха специален статут. Ние ще имаме същата отсрочка и относно кралското настоятелство над земи, които принадлежат на друг феодал (а именно, такива настоятелства, които сме имали досега по причина на рицарската служба, която някой, който е държал тези земи, е давал при Нас); и относно абатства, основани върху други, освен Наши, владения, за които господарят на земята, отдадена срещу клетва и рицарска служба, претендира да има право. Когато се завърнем или ако се откажем от похода, Ние веднага ще въздадем пълно правосъдие на всички, които се оплакват от тези неща.

LIV. Никой не може да бъде арестуван и лишен от свобода, заради жалба от която и да било жена, за смъртта на друг, освен съпруга ѝ.

LV. Всички глоби, събрани за Нас несправедливо и против законите на страната, и всички глоби, наложени несправедливо и против местните закони, ще бъдат върнати в пълния им размер или с тях ще бъде разпоредено, съгласно решението мнозинството на двадесет и петте барона, споменати в клаузата, отнасяща се до осигуряването на мира [§ LXI], заедно със Стивън, архиепископ на Кентърбъри, ако той може да присъства, и на други, които той пожелае да доведе за целта. А ако архиепископът не може да присъства, работата въпреки всичко да продължи без него, при условие, че винаги, ако един или повече от споменатите двадесет и пет барона са самите те замесени в такова дело, те ще бъдат отстранени от това дело, като бъдат заместени от други, избрани от двадесетте и пет, само за това дело и след полагане на клетва.

LVI. Ако сме отнели земя, свободи или каквото и да било друго от жители на Уелс без законно решение на равнопоставените им в Англия и Уелс, те ще бъдат незабавно

възстановени; и ако възникне диспут, тогава решение да бъде взето на място от техните равностоящи [както следва]: за имущества в Англия, съгласно законите в Англия, за имущества в Уелс, съгласно законите в Уелс; за имущества в пограничните области, съгласно законите там. Жителите на Уелс ще се отнасят към нас и нашите притежания по същия начин.

LVII. Освен това, за всички имоти, иззети от който и да е жител на Уелс, без законно отсъждане от неговите равнопоставени, от Нашия баща, крал Хенри, или от крал Ричард, Нашия брат, и които сме задържали в Наши ръце или дали под Наша гаранция на други. Ние ще получим отсрочка в размер на обичайния срок на отсрочката за кръстоносна служба, с изключение на случаите, по които вече са били заведени дела или започнати разследвания по Наша заповед отпреди да вземем Кръста като кръстоносец. Веднага обаче, щом се завърнем от Кръстоносния поход, ще въздадем незабавно пълна справедливост по отношение на споменатите райони съгласно законите на уелсците.

LVIII. Незабавно ще освободим сина на Луелин и всички уелски зложници, както и хартите, които сме задържали като гаранция за мира.

LIX. По отношение на връщането на сестрите и зложниците на Александър, крал на Шотландия, и относно неговите привилегии и права, Ние ще се отнесем към него по същия начин, както към собствените си барони в Англия, освен ако трябва да бъде другояче, според хартите, които държим от Уилям, баща му, предишния крал на Шотландия. Този въпрос ще бъде решен от отсъждането на равнопоставените му в Нашия съд.

LX. Всички гореспоменати норми и свободи, дадени от Нас, ще бъдат съблюдавани в Нашето кралство, що се отнася до Нашите взаимоотношения с поданиците Ни. И нека всички мъже в кралството, които имат църковна или светска власт, ги съблюдават във взаимоотношенията си спрямо техните хора.

LXI. ТЪЙ КАТО НИЕ ДАДОХМЕ ВСИЧКИ ТЕЗИ НЕЩА ЗАРАДИ БОГА и за благополучието на Нашето кралство и за по-доброто помиряване след разпрата, която възникна между Нас и бароните Ни, и като имаме желанието те да им се наслаждават напълно и завинаги, Ние им даваме гаранция, а именно:

Бароните ще изберат двадесет и пет измежду тях си, които да бъдат задължени с цялата си мощ да съблюдават, да поддържат и да задължават спазването на реда и свободите, които Ние сме им дали и утвърдили чрез тази Наша настояща Харта.

Ако Ние или Нашият върховен съдия, или Нашите пристави, или който и да е от Нашите представители, извършат нарушение спрямо някого, или престъпят който и да е член на този мир, или нарушат тази сигурност, и за това нарушение бъдат известени четирима от споменатите двадесет и пет барона, те четиримата да се отправят към Нас (или към върховния Ни съдия, ако Ние сме извън кралството), да Ни обявят нарушението, и да изискат незабавна поправка на нередността. Ако Ние не сме поправили нередността (или при случай, че сме извън кралството, Нашият съдия не я е поправил), в срок от 40 дни от времето, когато е било докладвано на Нас (или на върховния Ни съдия, ако се случи да сме извън кралството), четирите споменати барона ще отнесат случая към останалите от двадесет и петимата барона, и тези двадесет и пет барона, заедно с общността на кралството, ще запорират и изземат Нашите земи по всички възможни начини, а именно изземвайки Нашите замъци, земи и имущество, или по всякакъв друг начин, който могат, без обаче да посягат на Нашата личност и на личностите на Нашите кралица и деца, докато нередността не бъде поправена, така както те намерят за правилно. Щом удовлетворението бъде постигнато, те ще възстановят предишното си подчинение към Нас.

Всеки в страната, който желае, ще може да се закълне да изпълнява заповедите на споменатите двадесет и пет барона за изпълнение на гореспоменатите въпроси, и заедно с тях да се хвърли срещу Нас с всичката си сила. Ние даваме публично и неограничено разрешение на всеки, който иска да положи тази клетва, и Ние никому няма да попречим за това. Даже Ние ще принудим всички онези наши поданици, които не желаят доброволно да се закълнат пред двадесет и петте, да го направят по Наша заповед.

В случай, че някой от бароните е умрял или напуснал страната, или е ограничен по някакъв друг начин, който би му попречил да изпълни задълженията си, останалите от двадесет и петте да изберат друг на негово място, според своята преценка, и той да бъде закълнат по същия начин, както и другите.

В случай на несъгласие между двадесет и петте барона по въпрос, по който те трябва да се произнесат, валидността на решението на мнозинството ще е същата, както при единодушно взето решение на всичките двадесет и петима, независимо от това дали всички присъстват или някои от призованите не са пожелали или не са могли да се явят.

Упълномощените двадесет и пет ще се закълнат, че вярно ще съблюдават всичко предвидено по-горе, и ще се грижат с цялата си власт то да бъде съблюдавано.

Ние няма да се стремим да постигаме от някого, било чрез нашата собствена сила или чрез силите на трета страна, нищо, чрез което тези отстъпки или свободи биха могли да бъдат отменени или намалени в която и да е тяхна част. А ако нещо такова все пак бъде постигнато, то ще бъде невалидно и недействително и Ние никога няма да се възползваме от него нито лично, нито чрез трета страна.

LXII. Ние уталожихме и опростихме напълно на всички всичката злонамереност, омраза и горчивина, които се създадоха между Нас и Нашите поданици - както духовници, така и миряни - след началото на раздора. При това, Ние въздадохме пълно възстановяване и опрощение на всички, духовенство и миряни, за всички нарушения, произлезли от този раздор, от Великден на шестнадесетата година на Нашето кралство [1214 г.] до възвръщането на мира.

И по този повод Ние сме издали овластяващи писма, позоваващи се на настоящия документ на бароните, скрепени с печатите на Стивън, архиепископ на Кентърбъри, на Хенри, архиепископ на Дъблин, на упоменатите вече епископи, и на мастър Пандълф.

LXIII. В СЪГЛАСИЕ С НАШЕТО ЖЕЛАНИЕ И ВОЛЯ, нека Английската църква да бъде свободна и хората в Нашето кралство да имат и ползват споменатите свободи, права и отстъпки, добре и мирно, в тяхната пълнота и цялост, за себе си и наследниците си, както и за Нас и Нашите наследници, във всичко, навсякъде, и за вечни времена.

Както Ние, така и бароните се закълнахме, че всички споменати условия, ще бъдат спазвани добронамерено и без измама.

Поставено под ръката Ни и засвидетелствано от гореупоменатите и много други, на поляната, наречена Рънимийд, между Уиндзър и Стейнс, на петнадесетия ден на юни, в седемнадесетата година на Нашето кралство [1215 г.]

ПРЕВОД: Атанас Лолов

РЕДАКТОР: Петко Михайлов

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ:

¹ В превод от латински – "Великата харта" (Бел. прев.).

² Длъжността "шериф", която тогава представлявала началник на полицията в графството, се заемала с политическо назначение от краля (Бел. ред.).

³ Лат. "fideles" – поданици изрично обвързани с клетва за вяност; в този контекст - вероятно свободните (не крепостни, вж. бел. № 9) мъже в кралството (Бел. ред.).

⁴ В оригинала клаузите не са номерирани, а самият текст е непрекъснат; направените промени в тази насока са за улеснение на съвременния читател (Бел. ред.).

⁵ Плащане, вариращо по размер и вид според ранга и вида на владението, давано на сюзерена (върховния владетел) от наследника на починал феодал при встъпване във владение на феодалното имение (Бел. ред.).

⁶ Под "достойни", както тук, така и по-нататък, вероятно се има предвид не морално, а юридическо качество – т.е. такива, които са овластени да бъдат материално и съдебно отговорни (Бел. ред.).

⁷ Данък, налаган за правото да се държат земи като част от привилегиите на рицарската служба (Бел. ред.).

⁸ Парични плащания, извършвани от васален феодал на неговия сюзерен (Бел. ред.).

⁹ В контекста на феодалното общество "свободен" (за човек) е конкретен юридически статус, обратен на "крепостен". "Свободният" статус дава някои права, които крепостните нямат, като достъп до кралските съдилища по определени поводи и свобода на придвижване и женитба, а също така и освобождаване от трудова повинност (Бел. ред.).

¹⁰ В контекста на британското средновековие: пълноправно и неограничено във времето владение на земя или имущество (Бел. ред.).

¹¹ По онова време гражданските искове били главно по повод на недвижими имоти и титли (Бел. ред.).

¹² Термини от френското законодателство: "отскорошно отнемане на собственост", "смърт на предшественик", и "спор за първородство при наследяване" (Бел. прев.).

¹³ Тогавашната Английска църква разграничава църковните длъжности на висши (поддякон, дякон, свещеник и епископ) и нисши (клицар, четец, екзорцист и послушник); само за висшите длъжности се е изисквало ръкополагане (Бел. ред.).

¹⁴ Имоти, държани срещу извършването на светски, а не на църковни обязанности (Бел. ред.).

¹⁵ Служител, охраняващ частната собственост на Короната (Бел. ред.).

¹⁶ В оригинала са изброени и самите административни единици - hundreds, wapentakes и tithings, които представляват части на графство, подразделения. (Бел. прев.).

¹⁷ Има се предвид задължението да се охранява и защитава замъка на владетеля, което е част от рицарските обязанности (Бел. ред.).

¹⁸ По онова време дори големите замъци били строени предимно от дърво (Бел. ред.).

¹⁹ Поради затрудненията, които причиняват на корабоплаването (Бел. ред.).

²⁰ Старовремската бира. Правела се е без хмел (Бел. ред.).

²¹ Мярка за обем, равна на 64 галона (Бел. ред.).

²² Мярка за дължина, различна в различните страни и в различните епохи основана на дължината на лакътя (или може би на цялата ръка) на крал Хенри I (Бел. ред.).

²³ Става въпрос за казус от феодалното право, т. нар. "escheat", при който феодалът е умрял без да остави законен наследник. В такъв случай владенията му се прехвърлят на Короната, а оттук и правомощията ѝ да определя размера на "откупа" (Бел. ред.).

²⁴ Фламандски или турински наемник, овластен от краля в знак на благодарност за вярна служба, най-вероятно заради похода му срещу Уелс няколко години по-рано (Бел. ред.).